

Even ontspannen, mevrouw...

Mieke Kerkhof

Even ontspannen, mevrouw...

Belevissen van een bevlogen gynaecoloog

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten op de teksten en de illustraties in dit boek te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Iedere gelijkenis, met wie dan ook, berust op toeval. Het boek werd op persoonlijke titel geschreven. Waar nodig is toestemming van de patiënt verkregen voor publicatie.

© 2014 Mieke Kerkhof

© 2014 voorwoord Brigitte Kaandorp

© 2014 teksten Claudia de Breij en Youp van 't Hek

berusten bij de desbetreffende auteur

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp b'IJ Barbara

Illustratie omslag © Mirjam Vissers

Foto auteur © Sjoerd ten Kate

NUR 400

ISBN 978 90 468 1648 6

www.nieuwamsterdam.nl/miekekerkhof

Opgedragen aan Bart van Turnhout,
gynaecoloog te 's-Hertogenbosch in de jaren 1995-2009,
'in het harnas' gestorven op 54-jarige leeftijd.

Inhoud

Voorwoord – door Brigitte Kaandorp 9

Ten geleide – door Mieke Kerkhof 13

Cabaretiers 17

Kindertaal 23

Tand des tijds 30

Arts in opleiding 41

Kleding 55

Patiënt zegt tegen dokter 59

Dokter zegt tegen patiënt 65

Curiosa 71

Polikliniek 78

Verloskamer 113

Operatiekamer 127

Medisch dossier 134

Slotwoord 137

Met dank aan 139

© mirjamvisser

Uitstrijkje. Cartoon Mirjam Visser

Voorwoord

DOOR BRIGITTE KAANDORP

Lieve lezer,

Ik ken gelukkig maar twee gynaecologen.

De een is een man. Hij heeft geholpen mijn twee kinderen veilig ter wereld te brengen, gewoon bij mij thuis. Ik zal u de details van die bevallingen besparen, maar bij de tweede keer had ik voor de zekerheid mijn hele slaapkamer bespannen met landbouwplastic, de hoeken van de kamer versterkt met strobalen en het matras vervangen door een reddingsvlot, terwijl ik de plafonnière uit voorzorg had verwijderd, want daar was tijdens de eerste keer de navelsteng aan blijven haken.

De andere gynaecoloog is een vrouw en die heet Mieke Kerkhof. Ooit kwam ze met een doos Bossche Bollen tijdens de soundcheck de theaterzaal in lopen en sindsdien kruisen onze levens elkaar. Niet omdat ik bij haar te rade ga als mijn hele hormoonhuishouding op apegapen ligt

of omdat ik naar haar 'vulvapoli' moet met een hardnek-kige, uitheemse, vaginale schimmel, maar voornamelijk omdat zij hartstochtelijk fan is en trouw mijn shows bezoekt. En ook omdat ze mij een keer een lintje heeft bezorgd. Door haar schuld zal er tot in mijn overlijdens-advertentie staan dat ik Officier in de Orde van Oranje Nassau ben.

Een gynaecoloog, heb ik gemerkt, is zoiets als 'de overgang': je kunt je er niets bij voorstellen, totdat je ermee te maken krijgt. Het blijken types te zijn die zich beroeps-halve bezighouden met de afwijkingen en ziektes van de vrouwelijke geslachtsorganen, bijvoorbeeld zweren en etterende wonden aan dat orgaan, afgestorven baar-moederhalzen, Annelies van der Pies-achtige proble-men, een op hol geslagen hormoonhuishouding, gut-send ongestelde en derhalve leeglopende vrouwen, verkommerde sekslevens vanwege te strakke, te droge of te benauwde onderdelen, doorgezakte bekkenbodems, dramatisch verlopen zwangerschappen en rampzalige bevallingen, alsook verschrompelde eierstokken en lege kippenhokken, maar dit alles weerhoudt de gynaecoloog er niet van het leven optimistisch en blijmoedig tege-moet te treden. Onverschrokken duwt hij of zij een baby-handje terug dat tijdens de bevalling abusievelijk alvast via de anus naar buiten is komen te steken, en lustig neemt hij of zij naald en draad ter hand wanneer de to-taalruptuur nabij is. Koelbloedig wordt meconium nét op tijd uit een pasgeboren babykeeltje gezogen en net zo

makkelijk vervangt hij of zij de voering van een uitgewoende baarmoeder. Na afloop van deze ingrepen verlaat de gynaecoloog fluitend het strijdtoneel en schrijft er een 'ikje' over.

Zo'n gynaecoloog is Mieke Kerkhof.

Ter zake kundig, optimistisch, ervaren, de humor niet schuwend maar ook niet te beroerd om af en toe een traan te laten, en doortastend op het juiste moment. Kortom, een betrouwbare rot met hart voor de zaak en de medemens. Of gewoonweg: een LM. Waar vind je ze nog?

En dan óók nog de tijd vinden om dit opmerkelijke en vrolijke boek in elkaar te zetten! Voor mij als leek was het nogal een eyeopener, de gynaecologenhumor. Ik was nooit verder gekomen dan: hoe schildert een gynaecoloog zijn gang? (Door de brievenbus...)

Brigitte Kaandorp © kantoor Kaandorp/Nick van Ormondt

Enfin, om dit alles bij elkaar was ik zeer vereerd dat Mieke mij vroeg het voorwoord voor haar boek te schrijven. Bij dezen dus. Ik wens u veel plezier met lezen en als ik ooit nog eens zwanger word (de kans is vrij klein, moet ik er leeftijdshalve bij zeggen) dan wil ik dat Mieke het kind komt halen...

Brigitte Kaandorp

Ten geleide

‘Humor en tragiek zijn twee zusters die men vaak moeilijk van elkaar kan onderscheiden’

Theodor Lipps

‘Dokter, wát een vak hebt u zeg, kon u niet iets beters verzinnen?’ Dit vragen veel vrouwen me terwijl ik, gezeten tussen hun benen, een uitstrijkje maak of aan het hechten ben na een bevalling. Vol overtuiging antwoord ik dan altijd dat mijn beroep toch echt het mooiste beroep van de wereld is.

Zoals iedereen weet, zijn er twee zekerheden in het leven: ieder mens wordt geboren en ieder mens gaat dood. In tegenstelling tot uitvaartondernemers hebben wij, gynaecologen, de fantastische taak om de start van een leven te begeleiden.

Bij mijzelf thuis vroeger deden ze nogal ingewikkeld over de voortplanting. Toen ik dertien jaar oud was, kreeg ik te horen: ‘Als je ergens anders haartjes krijgt, hoef je niet naar de kapper’, en: ‘Ga dat spul (maandver-

band – MK) maar vast eens kopen.’ Dus toog ik naar de bibliotheek in Enter om het naadje van de kous te weten te komen over de voortplanting van de menselijke soort. Ik vond het onderwerp meteen al zo interessant dat het later mede mijn beroepskeuze heeft bepaald.

Voor een gynaecoloog zijn geen twee dagen hetzelfde. We begeleiden zwangerschappen en verhelpen ‘vrouwenkwalen’ bij patiënten van alle leeftijden. Bevallingen en operaties maken een belangrijk deel uit van ons vak. In alle gevallen is er sprake van een bijzondere intimiteit. Er wordt ons veel toevertrouwd. Volgens mijn collega Rob Stigter is de geboorte per afgelegde kilometer de gevaarlijkste reis in het leven. Voor een gynaecoloog is het dan ook een eer om een stukje mee te mogen op deze reis en alles in goede banen te leiden. Hoewel ik niet meer alle patiënten ken, word ik nog geregeld op de Bossche markt begroet en aan een verlegen kleuter voorgesteld: ‘Geef die dokter eens een handje, want zij was erbij toen jij geboren werd.’ Met een rijk gevoel vervolg ik daarna mijn weg tussen de groentekramen.

Ons specialisme kent een hoge werkdruk, veel stress en ook frustratie. Elke collega kent het gevoel van onvermogen omdat Moeder Natuur ons van alles flikt, terwijl wij juist zo ons best doen. Inmiddels doe ik dit werk 25 jaar. Ik beleef al 25 jaar mooie, bijzondere, ontroerende, euforische, verdrietige, maar zeker ook vele grappige momenten. *Never a dull moment!* Humor houdt ons

op de been in lastige situaties. Het opschrijven van mijn ervaringen blijkt voor mij een goede uitlaatklep en de onderwerpen spreken vaak tot de verbeelding, merk ik op feestjes. Daar meld ik trouwens altijd meteen dat ik geen dienst heb, omdat ik anders binnen de kortste keren weet hoe iedereen bevallen is en wat de uitslag van het meest recente uitstrijkje is.

Veel van deze niet saai momenten werden ooit gepubliceerd als 'ikje' op de Achterpagina van de *NRC* en als 'hoe-istje' op de website van het Jeroen Bosch Ziekenhuis. In het kader van het 125-jarig bestaan van de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (*NOG*) deed ik een oproep tot het insturen van anekdotes onder de *NOG*-leden met het idee deze te bundelen in een boek. De respons was overweldigend. Veel van deze stukjes vindt u samen met mijn eigen 'ikjes' terug in dit boek. Dat ik mijn ervaringen dikwijls aan het papier toevertrouw weten inmiddels ook mijn patiënten. Zo kwam laatst een struise Brabantse patiënte mijn spreekkamer in. Zij had in de *NRC* gelezen over mijn schrijfpassie en grapte: 'Ja, tegen u ga ik heel voorzichtig zijn met vertellen, want gij schrijft alles op, is 't nie?'

Overigens heb ik gemerkt dat patiënten er doorgaans geen enkele moeite mee hebben dat ik mijn belevenissen met hen opschrijf. Zij zijn dikwijls zelfs trots als ze zichzelf in de krant herkennen.

Ik heb met dit schrijven niemand willen kwetsen. Om herkenning te voorkomen worden de personages sum-

mier beschreven en staat niet onder elke anekdote door wie deze is ingezonden. Ik hoop de lezer een inkijkje te geven in ons prachtige vak en te laten zien dat gynaecologen met hart en ziel hun werk doen. De pers heeft het graag over de negatieve aspecten van het doktersvak. We lezen wel over die enkele arts die zich niet aan zijn beroepseer houdt, maar we lezen nooit over de duizenden hardwerkende, bevlogen, integere mannen en vrouwen die dag en nacht klaarstaan voor hun patiënten. Ik heb het mooiste vak ter wereld, en hoop van harte dat u er na lezing van *Even ontspannen, mevrouw...* ook zo over denkt.

Veel leesplezier gewenst!

Mieke Kerkhof
's-Hertogenbosch, maart 2014

Mieke Kerkhof houdt een voordracht op het jubileumcongres voor gynaecologen © Arnaud Mooij

Cabaretiers

Het onderwerp voortplanting komt regelmatig aan bod tijdens cabaretvoorstellingen. Cabaretiers vertellen graag hilarische verhalen over dit onderwerp. Het onderwerp is dan ook herkenbaar voor bijna iedereen en staat garant voor over elkaar heen rollende lachsalvo's in goedgevulde theaterzalen.

Keizersnee

Het is 1990. Augustus. Eind augustus om precies te zijn. Ik ben voor de tweede keer vader geworden. Vader van een zoon. Een jongen. Julius. Genoemd naar een door de Duitsers vermoorde oom van mijn vrouw en omdat Julius gewoon een leuke naam is. Een bruikbare naam voor een jongen. De gynaecoloog wil grappig zijn en zegt: 'Julius! En dat niet eens na een keizersnee.' Hij vindt zichzelf onbedaarlijk geestig. Ik kijk hem kort aan en zeg: 'Nee, dan had ik hem wel Jaap genoemd.' De

dokter snapt hem niet meteen en mijn vrouw moet lachen. Vooral dat laatste was de bedoeling.

Youp van 't Hek

Inparkeren

Ik was getuige van de geboorte van mijn zoon. In de verloskamer. Daar waren vijf vrouwen bezig nieuw leven op de wereld te brengen. En ik mocht daarbij zijn. Ik zag hoe deze vrouwen mijn vriendin steunden, haar benen masseerden, haar moed inspraken, haar het zweet van haar voorhoofd wisten. Ik heb me nog nooit zo klein gevoeld als man. Nutteloos. Ik stond daar maar en kon maar één ding denken: *women rule the world!* Maar ja, dan kom je buiten en zie je er weer een achteruit inparkeren...

Eric van Sauers

Centimeter

Samen met een verpleegkundige van de verloskamers bezoek ik een voorstelling van Marc-Marie Huijbregts in het Diligentia-theater.

Marc-Marie staat bekend om zijn een-tweetjes met het publiek. Hij is geweldig ad rem, een van zijn sterke kanten. Zijn oog valt toevallig op ons. Eerst vraagt hij aan mijn metgezellin wat haar beroep is. Ze vertelt dat

ze als verpleegkundige op de verloskamers werkt. Marc-Marie vraagt: ‘En vertel nou eens, hoelang duurt zo’n bevalling nou?’ Zij, gevat: ‘Voor mij acht uur, want dan zit mijn dienst erop!’ De zaal vindt het hilarisch. Dan vraagt hij wat ik doe. Ik zeg dat ik gynaecoloog ben. Weer vraagt hij: ‘Vertelt u nou eens, hoelang duurt een bevalling?’ Ik, serieus, doelend op de ontsluitingsfase: ‘Als iedereen goed zijn best doet, is dat ongeveer één centimeter per uur.’ Waarop Marc-Marie zegt: ‘Dus als die kleine vijftig centimeter is...’

Dankuwel

‘Waar het sprookje ophoudt, daar begint het leven,’ aldus de onsterfelijke Godfried Bomans. En waar de bevalling ophoudt, daar ook. Daar begint het leven, letterlijk natuurlijk, van je kind, en daar eindigt het sprookje van het vrouwenlichaam dat zo wonderbaarlijk veel kan hebben. Want dat kan het niet. Of nou ja. Soms niet.

Waar mijn boekje, *Krijg nou tieten*, ophoudt, daar begint naast een hoop geluk (want: de jongen! de jongen is geboren!) ook een hoop nooit opgeschreven narigheid. Ik kwam niet zo feestelijk uit de strijd, om het eens zacht uit te drukken. Naar later bleek heb ik te lang weeën op zitten houden (de dokter zei: ‘Ik kom over twee uur weer kijken’ en dociel als ik ben, durf ik dan pas na anderhalf uur hellepijnen op het belletje te drukken) en

daardoor is er het een en ander in mijn binnenste gescheurd of anderszins bezwaken.

Ik kwam daar pas later achter. Het eerste jaar dat je moeder bent, zegt iedereen om je heen: 'Hoort erbij, hè. Negen maanden op, negen maanden af.' Echt, al vallen al je haren en je tanden er tegelijk uit terwijl je schuimbekkend de horlepiep danst: 'Het hoort erbij.'

Dus ik had eens een jaar pijn. En toen nog een jaar. En toen vond ik het niet meer leuk. En toen kwam ik bij De Beste Gynaecoloog van Nederland. Niet dat ik ze allemaal gehad heb hoor, maar ik ben deze man zo dankbaar dat ik dat wel durf te stellen. Van het eerste consult tot en met de laatste controle na de operatie, voortdurend wist hij me het gevoel te geven 'Het komt echt goed.' En hij had gelijk. Soms, als ik ongesteld moet worden, dan voel ik een flard van een schim van een schaduw van een hint van de pijn die ik, voor de operatie, bijna continu voelde. Heel even. En dan dank ik in stilte deze gynaecoloog. En ook als ik weer eens iets kan dat ik niet meer dacht te kunnen; als ik voor het eerst op ski's sta, en toen ik laatst voor het eerst in vijf jaar weer eens schaatste. Dan zeg ik in gedachten altijd even: 'Dank je wel, dr. Schagen van Leeuwen.'

Gynaecologen hebben een schitterend beroep. Zij kunnen niet alleen nieuw leven geven aan een baby, maar ook aan een moeder.

Claudia de Breij